

Føroyar og bókasavnsviðurskipti:

Vit liva í miðøldini

Skal ein viðgera undirvísingina, so er ein eisini noyddur til at viðgera undirvísingaramboðini, eitt nú bókasavnsviðurskiptini. Tíðin tá undirvísingin fór fram á tann hátt, at næmingarnir hugdu og gapaðu er farin. Í dag verður denturin lagdur á verkætlanir og uppgávur, har næmingurin sjálvur leitar sær tilfarið fram. Her hava bókasøvnini sín stóra leiklut sum eyðsæddir og náttúrligir samstarvssfelagir skrivar Marjun Patursson, bókaþvur m.a. í greinini, sum hevur hevur eitt til orðaskiftið á tingi um miðnámsútbúgvingarnar.

Í seinnu helvt av 19. öld tók ein nýggj uppfatan seg fram bókasøvnnum viðvíkjandi í Amerika. Bókasøvnini høvdu higartil bert verið fyrri savnarar ella fyrri tey fáu, har almenningurin ikki hevði atgongd. Við teirri nýggju rørslni var vist á, at bókasøvn vóru samfelagsmál við teirri uppgávu at vera miðdeplar fyrri fólkaupplýsing og fólkafeingi, sum land og kommuna í felag skuldu taka sær av á sama hátt sum tey røkja skúlskapin.

Henda nýggja bókasavnsrørslan breiddi seg skjótt til Europa. Í Føroyum kom spurningurin um endurskian av bókasavnsverkinum á tingborð longu í 1918. At hetta mál so skjótt fekk undirtøku í Føroyum, átti tjóðskaparrørslan óivað sína ávirkan á, tí endamálið við teirri nýggju bókasavnsrørslni var í nógvum mun líkt tí, ið tjóðskaparrørslan strembaði móti — at menna fólkið politiskt, sosialt og mentunarlígt.

Ikki mundu tær almennu Føroyar vera ríkarí ta enn nú, men hóast tað, so vóru politikarar, ið skiltu hvønn týdning bókasøvnini og almannaupplýsing høvdu fyrri at menna Føroyar og føroyska fólkið. Undir 3. viðgerð av tingmálinum um bókasavnsverkið,

segði nevndarformaðurin (prósturin): »Her tørvast ikki at siga meira um hesa sak; hon lá greið fyrri við 2. viðgerð. Eg skal bara mæla til at samtykkja uppskotið. Sjálvt um hetta er ein stór og dýr sak, so er hon av teimum mest landsgagnligu, tí hesir pengar koma aftur í teimum kunnskapum og tí dugnað, okkara fólk harvið vinnur sær«. Uppskotið var samtykt við 15 atkvøðum móti 0.

Í 1984 setti landstýrið ein arbeiðsbók til gera uppskot um lóg fyrri megin-, fólka og skúlabókasøvn. Bókasavnsviðurskiptini í Føroyum vóru nú vordin so ótíðarhóskandi; einki av týðningi var hent innan bókasavnsráð síðani málið í 1918. Tann stóra menningin hinum norðurlondum hevði verið fyrri í 1960 árunum, høvdu føroysk bókasøvn ikki fingið nakran lut í.

Í álitinum, sum arbeiðsbólkurin gav frá sær, var lagt upp til at allar kommunur høvdu skyldu at veita borgarum sínum bókasavnstænastu, og harafturat at samkapa bókasøvnini, soleiðis at vit fingi eina bókasavns-eind í Føroyum við tí fullnýttsu og gagni ein so-vorðin eind gevur.

Saman við m.a. skúlapakkanum kom bókasavnsráðið á tingborð á

vári 1988. Ein skuldi trúð, at ávisur lógur var í, at skúlapakkin og bókasavnsráðið vóru lögð fram í senn, men í orðaskiftinum á tingi var einki, sum bendi á, at hetta vóru tvey mál, nær knýtt at hvørjum øðrum. Orðaskiftið snúði seg hvørki um innihald ella endamálið við hesum stovnum, men heldur um lokalpolitisk áhugamál.

Lógin um megin-, fólka- og skúlabókasavn varð samtykt 5. mai 1988, men er fyrirbils lögð til síðis. Avleiðingarnar av hesum eru at Føroyar innan bókasavnsviðurskipti eru aftur at kalla miðaldarlig at rokna.

Boðað er frá, at Føroya Løgting nú skal undir orðaskifti um miðnámsútbúgvingarnar. Skal hetta orðaskifti takast upp, so mugu vit krevja, at orðaskifti um bókasavnsráðið eisini verður tikið uppaftur. Tað ber ikki til at viðgera undirvísingina og gloyma undirvísingaramboðini; í hesum føri bókasøvnini. Tíðin tá undirvísingin fór fram á tann hátt, at næmingarnir hugdu og gapaðu er farin; í dag verður denturin lagdur á verkætlanir og uppgávur, har næmingurin sjálvur leitar sær tilfarið fram. Her hava bókasøvnini sín stóra leiklut sum eyðsæddir og náttúr-

Bókasøvnini eiga at røkka longur enn til sjálvt skúlavarkið. Tey eiga at gerast tann náttúrligi miðdeplin fyrri lívsanga læring av einstaklinginum og verða til hjálpar hjá einstaklingum, stovnum, o.ø. í teirra dagliga virki heldur Marjun Patursson

ligir samstarvssfelagir.

Skulu vit í Føroyum fylgja við í altjóða menningini sum framkomið samfelag, mugu vit hava eitt velskúla og kunnskaparríkt fólk. At útbýggja skúlavarkið og seta nýggjar útbúgvingar á stovn er eitt stig á leiðini, men ikki nóg mikið. Tann lærdómur tú fekk í gjár, er ótíðarhóskandi í morgin, og tí er neyðugt stóðugt at dagføra sína vitan.

Bókasøvnini eiga tí at røkka longur enn til sjálvt skúlavarkið. Tey eiga at gerast tann náttúrligi miðdeplin fyrri lívsanga læring av einstaklinginum og verða til hjálpar hjá einstaklingum, stovnum, o.ø. í teirra dagliga virki. Nútíman teldutækni- og náttúrligt samskipti og altjóða samstarv gevur bókasøvnnum sum ongantið fyrr møguleika at veita hesa tæna.

At útbýggja bókasøvnini til slíkar upplýsingar- og kunnskaparmiðdeplar

er ikki ókeypiss, tað kostar meira enn tann pening, bókasøvnini fáa í dag. Og ikki minst kostar tað ein politiskan áhuga og vilja at menna og samskapa bókasavnsverkið um alt landið.

Skula vit ganga tí samfelag á móti, sum sigst skula avloysa idnaðarsamfelagið, og sum longu hevur fingið heitið »kunnskaparsamfelagið«, eru vit noydd at gera iløgur í

ta søk, sum J. Dahl longu í 1918 skirdi ta »mest landsgagnligu« — nevnlíga bókasøvnini. Og orð hansara um at »hesir pengar koma aftur í teim kunnskapum og tí dugnað, okkara fólk harvið kann vinna sær« hevur kanska ongantið havt størri týðning enn nú alt landið er í kreppu.

Marjun Patursson

Aðalfundur

verður í

Auluni í Eysturskúlanum

hóskvöldið, 31. okt., kl. 19.30.

Eigarafelagið Inni á Gøtu

Sosíalurín — fimm ferðir um vikuna!